

POLSKIE KONSTYTUCJE

Poznaj historię polskich konstytucji.

Pierwszą polską konstytucją był właściwie zbiór różnego rodzaju **przywilejów szlacheckich** - ogłaszając je, władcy ograniczali swoją władzę, podporządkowując się pewnym prawnym regułom. Co ciekawe, sposób jej powstawania przypominał kształtowanie się angielskiej „niepisanej” **konstytucji**, która do dziś składa się z wielu historycznych dokumentów. Ta nieformalna polska konstytucja swój najpełniejszy wyraz znalazła w **artykułach henrykowskich**. Każdy król polski, poczynając od Henryka Walezego (od niego wywodzi się nazwa dokumentu), musiał zobowiązać się do ich przestrzegania.

Pierwszą formalnie uchwaloną konstytucją była **Konstytucja 3 maja** (1791 r.). Była to druga - po amerykańskiej - konstytucja na świecie. Zakładała zniesienie liberum veto i wzmocnienie władzy królewskiej, jednak nigdy nie weszła w życie, bo wkrótce po jej uchwaleniu Rzeczpospolita utraciła niepodległość. W okresie zaborów swoje konstytucje miały także Królestwo Polskie i Księstwo Warszawskie.

Po odzyskaniu niepodległości w 1919 r. Sejm uchwalił tak zwaną **małą konstytucję**, która ustalała jedynie kompetencje poszczególnych organów władzy oraz relacje między nimi. Dopiero w 1921 r. przyjęta została pełna konstytucja, zwana od miesiąca, w którym ją uchwalono, **marcową**. Ustanowiła ona parlamentarny system rządów i zagwarantowała szeroki zakres praw obywatelskich.

Po przejęciu władzy przez Józefa Piłsudskiego w zamachu majowym (1926 r.) związany z nim obóz polityczny dążył do ograniczenia kompetencji parlamentu i w 1935 r. doprowadził do uchwalenia **konstytucji kwietniowej**, w której najważniejsze uprawnienia znalazły się w rękach prezydenta.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej władzę w Polsce przejęła w bezprawny sposób partia komunistyczna. Dokonała ona całkowitej zmiany ustroju państwa, opierając się na totalitarnych rozwiązaniach przyjętych w Związku Radzieckim. Ten nowy ustrój znalazł swoje odzwierciedlenie w **Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 1952 r.** (zastąpiła ona małą konstytucję z 1947 r).

Porozumienia Okrągłego Stołu i wybory 4.06.1989 r. rozpoczęły proces przywracania demokracji w Polsce. W 1992 r. polski parlament przyjął kolejną w naszej historii małą konstytucję, określającą jedynie kompetencje władz. **2 kwietnia 1997 r. Zgromadzenie Narodowe uchwaliło nową konstytucję**, która została następnie zatwierdzona w ogólnonarodowym referendum.

Tomasz Merta, *Polskie konstytucje w: KOSS. Podręcznik i ćwiczenia. Wersja rozszerzona*, cz. 2, CEO, Warszawa 2008, s. 45